

ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ်တိုးမြှင့်ခြင်း
ဖယ်ကြဉ်ခံရသူများကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေခြင်း
Promoting Multilingual Education:
Including the excluded

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

NYEIN (SHALOM) FOUNDATION

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ပါဝင်ကူညီပေးခဲ့ကြသော ပျိုးပင်အစီအစဉ်၊ UNESCO (Myanmar) နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များအား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

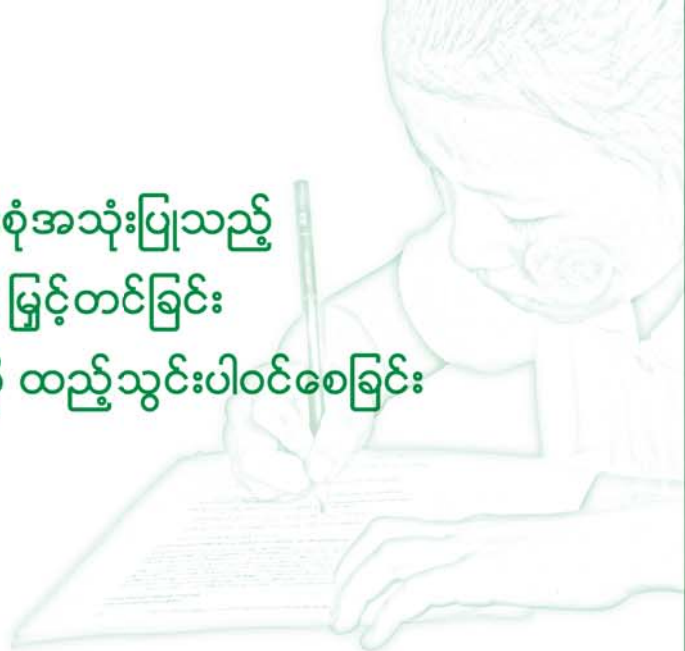
ငြိမ်းမောင်ဒေးရှင်း

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် မြှင့်တင်ခြင်း ဖယ်ကြဉ်ခြင်းခံရသူများကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေခြင်း နိဒါန်း	၁
၂။	တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားပြောဆိုကြသူ (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုဘာသာစကား ပြောဆိုကြသူ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဘာသာစကားနှင့်ပညာရေး။	၄
၃။	တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုဘာသာစကားကို ပြောဆိုတတ်ကြသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ လူများအတွက် ပညာရေးအခြေအနေဘယ်လိုရှိပါသလဲ။	၄
၄။	မိခင်ဘာသာစကားကိုအခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) သည် ကျောင်းစတင်တက်ရောက်ချိန်တွင် နိုင်ငံ၏ရိုးသုံးဘာသာစကား (မြန်မာနိုင်ငံအတွက်ဆိုပါက မြန်မာဘာသာစကား ဖြစ်ပါမည်။) ကို နားမလည်ကြသော (သို့မဟုတ်) မပြောဆိုကြသော ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများအတွက် ပညာရေး အခြေအနေကို မည်ကဲ့သို့တိုးတက်စေပါသနည်း။	၇
၅။	မိခင်ဘာသာစကားကိုအခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) နှင့် နိုင်ငံနှင့်ရပ်ရွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ မည်ကဲ့သို့ဆက်စပ်မှုရှိပါသလဲ။	၁၀
၆။	မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု MLE Programme နှင့် ကျား-မတန်းတူညီမျှရေး (Gender equality) တို့ အကြား မည်ကဲ့သို့ဆက်စပ်မှုရှိပါသလဲ။	၁၂
၇။	MLE Programme များသည် အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ရေရှည်လုပ်ဆောင်ရန် ကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်ပါသလား။	၁၄
၈။	ကောင်းမွန်ပြီးရေရှည်လုပ်ဆောင်နိုင်သော MLE Programme များတွင် မည်သည့် အသွင်အပြင်လက္ခဏာများ ရှိပါသလဲ။	၁၅
၉။	MLE Programme ကို အမှန်တကယ်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပါမည်လား။ ကောင်းမွန်သော မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု MLE Programme ကိုစတင်ပြီး ရေရှည် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်သွားနိုင်ပါမည်လား။	၁၈
၁၀။	UNESCO ၏ ဘာသာစကားနှင့် ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်သော သဘောထားမူဝါဒများ UNESCO's Principles on Language & Education	၁၉
	သဘောထားမူဝါဒ (၁)	၁၉
	သဘောထားမူဝါဒ (၂)	၁၉
	သဘောထားမူဝါဒ (၃)	၂၀
၁၁။	Glossary of Terms - Languages ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရစကားလုံးများစာရင်း	၂၂

ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် မြှင့်တင်ခြင်း ဖယ်ကြဉ်ခြင်းခံရသူများကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေခြင်း

နိဒါန်း

၁။ UNESCO က ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် “အားလုံးအတွက်ပညာရေး” အစီအစဉ်ကို စတင်လိုက်သည့်အခါတွင် အစိုးရ အတော်များများသည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားများဖြစ်ကြသော ကလေးများနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအတွက် ပညာရေး လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ပိုမိုကြိုးစားအားထုတ်လာကြပါသည်။ များစွာကြိုးစားအားထုတ်သော်ငြားလည်း နိုင်ငံအတွင်းမှ အချို့အုပ်စုများအတွက် အပြည့်အဝ မဖြည့်ဆည်းနိုင်ဘဲရှိနေကြသေးသည်။ မိန်းကလေးငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများ၊ အထူးဖြည့်ဆည်းပေးရန်လိုအပ်သူများ/မသန်စွမ်းသူများ၊ HIV/AIDS ရောဂါ ရှိသူများနှင့် နိုင်ငံအတွင်းလွှမ်းမိုးမှုအားနည်းသော/နိုင်ငံအတွင်းအသုံးနည်းသောဘာသာစကား (Non-dominant language) (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုဘာသာစကား တစ်မျိုးမျိုးကို ပြောဆိုတတ်ကြသောသူများအတွက် ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်မှု အားနည်းနေပါသေးသည်။

၂။ တိုင်းရင်းသားများဖြစ်စေ၊ အခြားနေရာတစ်နေရာရာမှ ရွှေ့ပြောင်းလာကြသောသူများဖြစ်စေ နိုင်ငံ၏ ရုံးသုံး ဘာသာစကားကို နားမလည်ကြသူများသည် ကျောင်းပညာစတင်သင်ယူသောအခါ ကြီးမားသောအခက်အခဲ အတားအဆီးနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

“လူတစ်ဦးသည် မိမိ၏မိခင်ဘာသာစကားမဟုတ်သော အခြားဘာသာစကားတစ်ခုခုနှင့် သင်ယူရပါကနားမလည်သော ဘာသာစကားအသစ်တစ်ခုခုအား သင်ယူခြင်းသာမက၊ ၎င်းဘာသာစကားဖြင့် ဖော်ပြရေးသားထားသော ဗဟုသုတအကြောင်းအရာအသစ်များကိုပါ သင်ယူရသည့် စိန်ခေါ်မှုနှစ်ရပ်နှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်သာဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် သိသာ မြင်သာသည့် ရိုးရှင်းသောအမှန်တရားတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း လူအများစုက လက်ခံထားခြင်း မရှိသေးပေ။ ၎င်းစိန်ခေါ်မှုများသည် စာမတတ်သူများ၊ လူနည်းစုများနှင့် ဒုက္ခသည်များ စသည့် ပညာရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲအတားအဆီးများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသူများ၏ နဂိုဆိုးရွားနေသည့် အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။”^၁

၁။ UNESCO, 2003. Education in a Multilingual World. Paris, UNESCO.

၃။ ၎င်းစိန်ခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားဖြေရှင်းနိုင်မည့်အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ “မိခင်ဘာသာစကားကို အခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ်”^၂ (Mother tongue-based multilingual education (MLE) ဖြစ်ပါသည်။ ကောင်းမွန်သော MLE စနစ်တွင် နိုင်ငံအတွင်း အသုံးနည်းသော ဘာသာစကားတစ်ခုခုကို ပြောဆိုတတ်ကြသောအုပ်စု (Non-dominant language communities) များမှ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများသည် အတန်းငယ်များတွင် မိမိတို့၏သက်ဆိုင်ရာ မိခင်ဘာသာစကားအား သင်ကြားမှုမူလကိုင်ဘာသာစကားအဖြစ် အသုံးပြုပြီး သင်ယူနေစဉ်မှာပင် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားကို ကျောင်းသင်ဘာသာရပ် (Subject) တစ်ခုအဖြစ် သင်ယူကြရသည်။ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများသည် နိုင်ငံတော်ဘာသာစကား (National language) အပြောအဆို၊ အရေးအဖတ်တို့တွင် ကျွမ်းကျင်မှုရလာသည်နှင့်အမျှ ဆရာများက ၎င်းဘာသာစကားကို စာသင်ကြားရာတွင် အသုံးပြုလာကြပါသည်။ အကောင်းဆုံး MLE စနစ်များတွင် မူလတန်းတစ်လျှောက်လုံး၌ ပညာသင်ယူနေချိန်တွင် အချင်းချင်းပြောဆိုဆက်သွယ်မှု (Communication) ပြုသောအခါ၌ ဘာသာစကားနှစ်မျိုးစလုံး အသုံးပြုခြင်းကို အားပေးသကဲ့သို့ ပညာသင်ယူရာတွင်လည်း ဘာသာစကားနှစ်မျိုးစလုံး အသုံးပြုခြင်းကို အားပေးကြပါသည်။

၄။ UNESCO သည် ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့်ပညာရေးစနစ်အား ထောက်ခံကြောင်းကို အောက်ပါ အခြေခံအကြောင်းတရားသုံးခုဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုအခြေခံအကြောင်းတရားသုံးခုကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် UNESCO သည် ဘာသာစကားနှင့် ပညာရေးတို့၏ အရေးပါသောဆက်စပ်မှုအား အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

- (က) ပညာရေးအရည်အသွေးမြင့်မားစေရန် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများနှင့် ဆရာ/ဆရာမများ၏ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေပြုတည်ဆောက်ပြီး မိခင်ဘာသာစကားကို သင်ကြားမှုမူလကိုင်ဘာသာစကားအဖြစ် (Mother tongue instruction) အသုံးပြုရန် UNESCO က ထောက်ခံအားပေးပါသည်။
- (ခ) ဘာသာစကားနှစ်ခု (သို့မဟုတ်) ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ်သည် ဘာသာစကားမတူညီကွဲပြားခြားနားသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဓိကလိုအပ်ချက်ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ကျား-မတန်းတူညီမျှမှုကို အားပေးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပညာရေးအဆင့်အားလုံးတွင် ထိုပညာရေးစနစ်ကို UNESCO က ထောက်ခံအားပေးပါသည်။

^၂ ဘာသာစကားသုံးမျိုး သို့မဟုတ် သုံးမျိုးထက်ပိုသော ဘာသာစကားများအသုံးပြုပညာရေးစနစ်ဖြစ်ပါသည်။
ဥပမာ - မိခင်ဘာသာစကားကို အခြေခံပြီး၊ နိုင်ငံသုံးဘာသာစကားနှင့် နိုင်ငံတကာသုံးဘာသာစကားများကို သင်ယူရသည့် ပညာရေးစနစ် ဖြစ်ပါသည်။

(၈) မတူညီကွဲပြားခြားနားသော လူမျိုးစုများအကြား အချင်းချင်းနားလည်မှုရှိစေရန်နှင့် တစ်ဦး၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို တစ်ဦးက လေးစားတတ်စေရန် UNESCO က ဘာသာစကားကို ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံထည့်သွင်းသင်ယူရသည့်ပညာရေးစနစ် (Inter-cultural education) ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထောက်ခံအားပေးသည်။ ဘာသာစကားသည် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံ ထည့်သွင်းသင်ယူရသည့်ပညာရေးစနစ် (Inter-cultural education) ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ပြီး၊ မတူညီကွဲပြားခြားနားသော လူမျိုးစုများအကြား အချင်းချင်းနားလည်မှုရှိစေပြီး တစ်ဦး၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများအား တစ်ဦးက လေးစားမှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသောကြောင့် UNESCO က ဘာသာစကားကို ထောက်ခံအားပေးသည်။

၅။ ဤစာတမ်း၏ကျန်အပိုင်းများသည် မိခင်ဘာသာစကားကို အခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံ အသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) နှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်အကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြရှင်းလင်းထားပါသည်။ ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) နှင့်ပတ်သက်၍ မကြာခဏမေးမြန်းတတ်ကြသော မေးခွန်းများကို အပိုင်းလိုက်ခေါင်းစဉ်တပ်ကာ ဖြေကြားပေးထားပါသည်။ ၎င်းမေးခွန်းများ၏ အဖြေများမှာ ပညာရေး ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင် (Educator) များ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ သုတေသနပညာရှင် (Researcher) များ၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လူနည်းစုဘာသာစကားပြောဆိုကြသူ လူ့အဖွဲ့အစည်း (Minority language communities) များမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဖြေဆိုချက်များကို ကိုးကားဖြေဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မေးခွန်းများနှင့်အဖြေများ

တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားပြောဆိုကြသူ (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုဘာသာစကားပြောဆိုကြသူ လူအဖွဲ့အစည်းများ အတွင်း ဘာသာစကားနှင့်ပညာရေး။

မေးခွန်း (၁)

တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုဘာသာစကားကို ပြောဆိုတတ်ကြသော လူအဖွဲ့အစည်းများမှ လူများအတွက် ပညာရေးအခြေအနေ ဘယ်လိုရှိပါသလဲ။

အဖြေ (၁)

၆။ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုဘာသာစကားကိုပြောဆိုတတ်ကြသော လူအဖွဲ့အစည်းများမှ လူများစွာ (အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်ဖျားနေရာများမှ လူများစွာ) တို့သည် အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော အခြေခံပညာရေးစနစ်ကို ရရှိရန်ကြိုးစားသည့်အခါများတွင် ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- အချို့နေရာများတွင် ကျောင်းမရှိခြင်း၊ အချို့နေရာများတွင် ကျောင်းရှိသော်လည်း ဆရာ/ဆရာမ မရှိခြင်း၊ အချို့နေရာများတွင် ဆရာအတတ်သင်ကျောင်းဆင်းပြီးသူများမရှိခြင်း၊ အချို့နေရာများတွင် ဆရာ/ဆရာမ အလုံအလောက်မရှိခြင်း။
- ကျောင်းများတွင်လုံလောက်သော ဆရာ/ဆရာမအရေအတွက်ရှိသော်လည်း ဆရာ/ဆရာမများစွာ တို့သည် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ နားမလည်သော ဘာသာစကားကို အသုံးပြုခြင်း။
- ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ် (Textbook) များနှင့် သင်ခန်းစာများသည် လူများစု (Dominant group) ၏ ဘာသာစကားနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကိုသာ အဓိကထားခြင်း။ အကယ်၍ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများသည် ထိုလူများစု၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိပါက (အများစုမှာ ထိုယဉ်ကျေးမှုနှင့် မရင်းနှီးကြပါ။) သင်ကြားနေကြသည့် အကြောင်းအရာနှင့်သဘောတရား (Concept) များကို နားလည်ရန် များစွာ ခက်ခဲခြင်း။
- လူအများစုမှာလာကြသော ဆရာများသည် ထိုကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများကို “နေ့ကျွေး” သည်ဟု ထင်မြင်ကြခြင်း။ ဆရာများသည် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသား၏ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ် (Heritage language and culture) များအား တန်ဖိုးထားနားလည်ပေးမှုမရှိတတ်ကြ၊ အထင်မကြီးတတ်ကြခြင်း။

၇။ ၎င်းကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများအတွက် စာသင်ကျောင်းဆိုသည်မှာ "ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိသော အကြောင်းအရာနှင့် သဘောတရားများ" (Unfamiliar concepts) ကို "ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိသောဘာသာစကား" (Unfamiliar language) ဖြင့် သင်ကြားပေးနေသော "ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိသောနေရာ" (Unfamiliar place) မျိုး ဖြစ်နေတတ်ပါသည်။ အောက်ပါဖြစ်ရပ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း၌ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ နေထိုင်သောဒေသရှိ ကျောင်းတစ်ကျောင်းအား သွားရောက်လေ့လာခဲ့သော ပညာရေးကျွမ်းကျင်သူ ပညာရှင်တစ်ဦး၏ ပြောကြားချက်ဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဟင်ဒီဘာသာစကားအား သင်ကြားမှုမလုပ်ဘဲဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ကလေးတွေကိုကြည့်ရတာ သင်တဲ့ဆရာရဲ့ အဆက်မပြတ်ပြောနေတဲ့ စကားကိုလုံးလုံးကို စိတ်မဝင်စားတဲ့ပုံပဲ... ဆရာကို ငေးကြောင်ကြောင်ကြည့်လိုက်... တစ်ခါတစ်ခါ စာတွေ ရေးထားတဲ့ ကျောက်သင်ပုန်းကို ကြည့်လိုက်.. ဆရာက သူပြောနေတာကို ကလေးတွေ နားမလည်နိုင်ကြဘူးဆိုတာ ကောင်းကောင်းသိတော့ အသံပိုကျယ်ကျယ်နဲ့ အသေးစိတ် ရှင်းပြ တော့တာပါဘဲ... အဲဒီနောက် စကားပြောရတာ မောလာတာရယ် ကလေးငယ်တွေက လုံးလုံးကို နားမလည်ကြတာရယ်ကြောင့် ဆရာက ကလေးတွေကို ကျောက်သင်ပုန်းက စာတွေကို ရေးခိုင်း ပြန်တယ် "ကျမကလေးတွေက ကျောက်သင်ပုန်းကစာကို ကူးတာတော့ အရမ်းတော်တယ် Grade 5 ရောက်ရင် အဖြေအကုန်လုံးကို ကူးနိုင်တယ်၊ အလွတ်ကျက်နိုင်တယ်.. ဒါပေမဲ့ Grade 5 ကျောင်းသား ငါးယောက်ထဲကနစ်ယောက်ပဲ ဟင်ဒီစကားကို တကယ်ပြောနိုင်တယ်" လို့ ဆရာက ပြောတယ်...^၃

၈။ ကလေးများ (သို့မဟုတ်) လူကြီးများအား ၎င်းတို့မပြောဆိုနိုင်သော (သို့မဟုတ်) နားမလည်သော ဘာသာစကားတစ်ခုကိုအသုံးပြုသော စာသင်ကျောင်းများသို့ အတင်းတက်ရောက်စေခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအား အကျိုးပြုသောသူများ (Productive members of society) ဖြစ်နိုင်စွမ်း (Potential) ကို ပျိုးထောင်ပေးရာ မရောက်ဘဲ ဟန့်တားရာရောက်ပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များမှ သင်ခန်းစာများတွင် ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းပြင်ပမှ အကြောင်းအရာများကိုသာ အဓိကထားသင်ကြားပြီး၊ ၎င်းတို့၏ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများ မပါဝင်ပါက "၎င်းတို့၏ ဘာသာစကားများ၊ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် အတွေ့အကြုံများသည် တန်ဖိုးမရှိ" ဟု အတိအလင်း ပြောနေသကဲ့သို့ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့သော ပညာရေးစနစ်သည် ကလေးများအား ၎င်းတို့၏လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ ၎င်းတို့၏မိဘနှင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်လေးစားမှု လျော့ပါးလာစေပါသည်။ ပေပါနီယူးဂီနီ (Papua New Guinea) နိုင်ငံမှ မိဘတစ်ဦးက ထိုအခြေအနေကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြပါသည်။

ကလေးတွေကျောင်းကို သွားတဲ့အခါ သူတို့အတွက် ထူးဆန်းပြီးကြောက်စရာကောင်းတဲ့ နေရာ တစ်ခုကို သွားရသလိုပဲ... သူတို့မိဘတွေကို ထားခဲ့ကြတယ်.. သူတို့ရဲ့ဥယျာဉ်ခြံတွေကို ထားခဲ့ ကြတယ်... သူတို့ရဲ့ နေ့စဉ်ဘဝအားလုံးကို ထားခဲ့ကြတယ်... စာသင်ခန်းထဲမှာ ထိုင်ကြပြီး ...

၃။ Jhingran, D. 2005. Language Disadvantage. The Learning Challenge in Primary Education. New Delhi, A.P.H. Publishing.

သူတို့ ကျင်လည်နေထိုင်ကြတဲ့ ဒေသနဲ့ ဆက်စပ်မှုလုံးဝမရှိတဲ့ အကြောင်းအရာတွေကို သင်ယူကြတယ်... ပြင်ပအကြောင်းအရာတွေကိုပဲ သင်ယူကြရတဲ့အတွက် နောက်ပိုင်းမှာ သူတို့ရဲ့ ဘာသာစကား၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနဲ့ ဓလေ့ထုံးစံတွေအားလုံးကို ကျောခိုင်းစွန့်ပစ် လိုက်ကြတယ်...^၄

၉။ အများအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အကျိုးဆက်မှာ ကျောင်းတွင်းပညာရေးစနစ် (Formal education system) တွင် အောင်မြင်လိုသော ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများသည် ၎င်းတို့၏ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်တို့ကို စွန့်လွှတ်ကြရသည်အထိ တန်ဖိုးကြီးစွာပေးဆပ်ကြရသည်။

တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများပြောဆိုကြသော လူ့အဖွဲ့အစည်းမှလူများသည် ၎င်းတို့၏ ဘာသာစကား၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကို စွန့်လွှတ်ကာ လူများစု၏ ဘာသာစကား နှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို လက်ခံလိုက်ကြရသည်။ သို့မှသာ နိုင်ငံအတွင်း အများလက်ခံထားသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း (Mainstream life) အတွင်းသို့ ဝင်ခွင့်ရရှိကြသည်။ ဤသည်မှာ ဖြစ်စဉ်အသစ်တစ်ခုမဟုတ်ပါ။ ယခင်နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ကောင်းစွာမှတ်တမ်းတင်ထားပြီး အများသိနှင့်ကြပြီးဖြစ်သည့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဝမ်းနည်းကြေကွဲ စရာသမိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။^၅

၄။ Delpit, L.D and Kemelfield, G, 1985. An Evaluation of the Viles Tok Ples Skul Scheme in the North Solomons Province. ERU Report No. 51. Waigani, Papua New Guinea, University of Paupa New Guinea.
၅။ Shaffer, S. 2003. (7-9 November) Language Development and Language Revitalisation: An Educational Imperative in Asia. International Conference on Language Development, Language Revitalization and Multilingual Education. Bangkok, Thailand.

မေးခွန်း (၂)

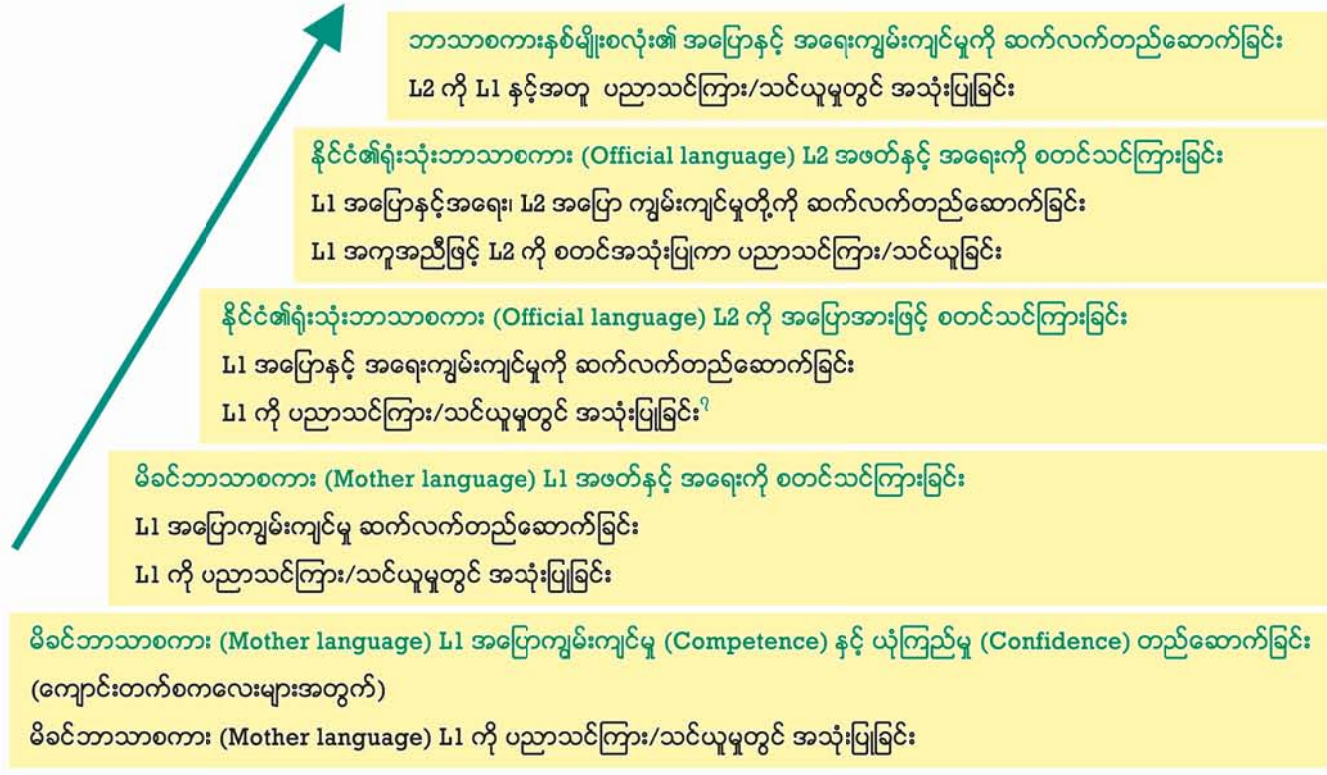
မိခင်ဘာသာစကားကိုအခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) သည် ကျောင်းစတင် တက်ရောက်ချိန်တွင် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကား (မြန်မာနိုင်ငံအတွက်ဆိုပါက မြန်မာဘာသာစကား ဖြစ်ပါမည်။) ကို နားမလည်ကြသော (သို့မဟုတ်) မပြောဆိုကြသော ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများအတွက် ပညာရေးအခြေအနေကို မည်ကဲ့သို့တိုးတက်စေပါသနည်း။

အဖြေ (၂)

၁၀။ မိခင်ဘာသာစကားကိုအခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) သည် ပညာစတင်သင်ယူသူ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများကို ၎င်းတို့အကောင်းဆုံးနားလည်ထားသော ဘာသာစကားဖြင့် စတင်သင်ယူခွင့်ပြုပါသည်။ ၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာစကားကို ပညာသင်ယူရာတွင်အသုံးပြုရင်း ဘာသာစကားအသစ် (နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကား) ကို စတင်သင်ကြားကာ ၎င်းဘာသာစကားအသစ်ဖြင့် ပြောဆိုဆက်ဆံတတ်ရန် တစ်ပြိုင်နက်တည်း သင်ယူကြပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဆရာ/ဆရာမများက ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ ခြင်္မဲ့သဘောတရား (Abstract) များကို ပိုမိုနားလည် ပြောဆိုဆွေးနွေးနိုင်စေရန် ဘာသာစကားအသစ်တွင်ရှိသော ပညာရေးဝေါဟာရများ (Academic vocabulary) ကြွယ်ဝလာအောင် အကူအညီပေးကြပါသည်။ အကောင်းဆုံး MLE စနစ်များသည် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသား၏ ဘာသာစကားနှစ်မျိုး (မိခင်ဘာသာစကားနှင့် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံး ဘာသာစကား) ဖြင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်သင်ယူနိုင်စွမ်းရည် ဆက်လက်တိုးတက်နေရန် မူလတန်းပညာရေးအဆင့် တစ်လျှောက်လုံးတွင် ဖန်တီးပေးထားပါသည်။^၆

၁၁။ တဖက်စာမျက်နှာပါပုံတွင် ကောင်းမွန်သော MLE စနစ်များတွင် ဘာသာစကားသင်ယူခြင်း၏ တိုးတက်မှု ဖြစ်စဉ်အဆင့်ဆင့် (Progression of language learning) ကို သရုပ်ဖော်ပြထားပါသည်။

၆။ ဤသင်ကြားမှုဖြစ်စဉ်သည် ဘာသာစကားအသစ်တစ်ခုသင်ယူရာတွင် လိုအပ်သောဝေါဟာရအသစ်များကို သိရှိလာသည့်အခါတွင် ဘာသာစကားတစ်ခုတွင် သိရှိထားနှင့်ပြီးသော အကြောင်းအရာသဘောတရားများကို အခြားဘာသာစကားတစ်ခုသို့ လွယ်ကူစွာ လွှဲပြောင်းပေးနိုင်သည်ဟူသော ပညာရေးသဘောတရားအပေါ်တွင် အခြေခံထားပါသည်။ (See Cummins, J. 2000. *Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it important for Education?*)

၁၂။ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားလေးများအား မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ပညာရေးအခြေခံ (Education foundation) ကို တည်ဆောက်ပြီးနောက် ၎င်းတို့သည် ဘာသာစကားအသစ်ကို စတင်သင်ကြားကြပါသည်။ ပထမဦးစွာ စကား (အပြော) ကိုစတင်ကာ စာအရေးအသားကို နောက်ပိုင်းဆက်လက်သင်ကြားကြပါသည်။ ဘာသာစကားအသစ် (မြန်မာ နိုင်ငံအတွက်ဆိုပါက မြန်မာဘာသာစကား ဖြစ်ပါမည်။) တွင် အခြေခံတတ်မြောက်မှု (Basic competency) ရရှိ သည့်တိုင် ၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာစကားကို အသုံးပြုခြင်းမရပ်သေးပေ။ အနည်းဆုံးမူလတန်းအဆင့်ပညာရေး တစ်လျှောက်လုံးတွင် ဘာသာစကားနှစ်မျိုးစလုံးကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျောင်းသားများသည်သူတို့၏မူလတန်းအဆင့်ပညာရေးတစ်လျှောက်လုံး ဘာသာစကားနှစ်မျိုး (သို့မဟုတ်) နှစ်မျိုးထက်ပိုမိုသောဘာသာစကားများကို နားလည်တတ်ကျွမ်းမှုစွမ်းရည် ဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဘာသာစကားများကိုလည်း ထဲထဲဝင်ဝင် ပိုမို နားလည်လာကြကာ မည်ကဲ့သို့ ထိရောက်စွာအသုံးပြုရမည်ကိုလည်း သိနားလည်လာ ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် စာတတ်မြောက်မှုတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဘာသာစကားနှစ်မျိုးစလုံးအား စဉ်းစားတွေးခေါ်သည့် အလေ့အကျင့်ကိုလည်း ပိုမိုရရှိလာသည်။

၇။ ကလေးများ မိခင်ဘာသာစကားကို မူလတန်းအဆင့်ပညာရေးတစ်လျှောက်လုံးတွင် သင်ကြားမှုမရှိအဖြစ် အသုံးပြုမည်ဆိုပါက ကလေးများအား L2 ကို စောစောသင်ကြားနိုင်ကြောင်း အချို့သောသုတေသနပညာရှင်များက ရှာဖွေတွေ့ရှိထားပါသည်။

ထိုအခါ ဘာသာစကားနှစ်မျိုးစလုံး၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်လာနိုင်ကာ ထိုဘာသာစကားနှစ်မျိုး၏ ကွဲပြားခြားနားသော ဘဝအမြင်ရှုထောင့်များကိုလည်း နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ်နားလည်လာကြမည် ဖြစ်ပါသည်။^၈

၁၃။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်၏ အဓိကအရေးအပါဆုံး အသွင်အပြင်များမှာ-

- ပညာရေးဆိုသည်မှာ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ သိထားပြီးသည်များနှင့် စတင်ပါသည်။ ပညာစတင်သင်ယူချိန်တွင် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ သိနားလည်ပြီးသား ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု၊ ရရှိထားပြီးသား ဗဟုသုတများနှင့် အတွေ့အကြုံများအပေါ်တွင် တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် စတင်ပါသည်။
- ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းသင်ဘာသာရပ် (Academic subjects) များ သင်ကြားရန် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကား (ဘာသာစကားအသစ်) တစ်ခုတည်းကိုသာ အသုံးမပြုမီ ၎င်းဘာသာစကားအသစ်ကို ကျွမ်းကျင်ယုံကြည်စွာတတ်မြောက်ရန် တဖြည်းဖြည်းချင်း သင်ယူ ပါသည်။
- ကျောင်းသင်ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများနှင့် အတွေးအခေါ်များကို နားလည်နိုင်စေရန် ဆရာ/ဆရာမများက မိခင်ဘာသာစကားနှင့် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကား (မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဆိုပါက မြန်မာဘာသာစကား ဖြစ်ပါမည်။) ကို ယှဉ်တွဲအသုံးပြုသောကြောင့် ကျောင်းသူ/ ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းသင်ဘာသာရပ်အသီးသီးတွင် ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်လာပါသည်။

၈။ Cummins, J. 2000. Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it Important for Education? <http://www.iteachilearn.com/cummins.mother.htm> (Accessed on 17 November 2006).

မေးခွန်း (၃)

မိခင်ဘာသာစကားကိုအခြေခံသော ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (MLE) နှင့် နိုင်ငံနှင့်ရပ်ရွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ မည်ကဲ့သို့ဆက်စပ်မှုရှိပါသလဲ။

အဖြေ (၃)

၁၄။ နိုင်ငံအတွင်း အချို့လူအုပ်စုများကို ဖယ်ကြည့်ထားသည့်ပညာရေးစနစ်မျိုးသည် ရပ်ရွာ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ထိုချန်လုပ်ခံထားရသော အုပ်စုဝင်များ၏ တက်ကြွစွာပါဝင်နိုင်မှုကို တားဆီး ကန့်သတ်ထားပါသည်။ အကြောင်းရင်းမှာ ထိုကဲ့သို့သောပညာရေးစနစ်တွင် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများကို ၎င်းတို့ နေထိုင်သော ရပ်ရွာနှင့်နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော ဗဟုသုတ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ထားရှိမွေးမြူသင့်သည့် စိတ်နေသဘောထားများကို သင်ကြားပေးမှုနည်းပါးခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။^၉

၁၅။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ဦးတည်သောပညာရေး (Education-for-development) ဆိုသည်မှာ ကျောင်းသူ/ ကျောင်းသားများအားလုံးသည် မည်သည့်မိခင်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြစေကာမူ ၎င်းတို့စွမ်းရည်ရှိသမျှ တိုးတက် စေကာ ၎င်းတို့၏ပျော်ရွှင်ကျန်းမာမှုအတွက် စွမ်းဆောင်သကဲ့သို့ ၎င်းတို့နေထိုင်ကြသော ရပ်ရွာနှင့်နိုင်ငံ၏အကျိုး အတွက်ကိုပါ ထမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းကို ရှိစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အဓိကဦးတည်ချက် (Principle Objective) သည် နိုင်ငံသားအားလုံးနှင့် ဆက်စပ်နေသည်များကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဦးဆောင်အားပေးဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတိုးတက်ရေးဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်သူများက တိုက်ရိုက်လုပ်ပေးခြင်းထက် အုပ်ချုပ်ခံရသူများ အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖန်တီးပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၀}

^၉ Department of Education. 1991. Education Sector Review. Waigani, Papua New Guinea, Department of Education. ပေါ့ပါးနယူဂီနီနိုင်ငံ လူဦးရေငါးသန်းတို့သည် မတူညီသော ဘာသာစကား (၈၀၀) ကျော်တို့ကို ပြောဆိုကြသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မတိုင်မီ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသည် ကျောင်းသင်ပညာရေးစနစ်တွင် အသုံးပြုသော ဘာသာစကားတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား တစ်မျိုးတည်း အသုံးပြုသောပညာရေးစနစ်၏ဆိုးကျိုးကို သိရှိနားလည်လာသည့်အတွက် ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် အစိုးရမှ ပညာရေးစနစ် တစ်ခုလုံးအား ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အစိုးရမှ မိခင်ဘာသာစကားကိုအခြေခံသော MLE အစီအစဉ် များကို နိုင်ငံရှိ ဘာသာစကား ၈၀၀ ကျော်အနက် ဘာသာစကား (၄၀၀) ကျော်တွင် စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

^{၁၀} Gharagedaghi, J. 1986. A Prologue to National Development Planning. New York, Greenwood Press.

၁၆။ လူမျိုးစုတိုင်း (ကြီးသည်ဖြစ်စေ၊ ငယ်သည်ဖြစ်စေ) တွင် ၎င်းတို့ကျင်လည်နေရသော ရပ်ရွာဝန်းကျင်အတွက် သဟဇာတအဖြစ်ဆုံးနေထိုင်ရန် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေရရှိထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ လူမျိုးစုတိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏ဘာသာ စကားအားဖြင့် မျိုးဆက်အလိုက်လက်ဆင့်ကမ်းပေးခဲ့ကြသည့် ဗဟုသုတများ၊ အသိပညာနှင့် အတတ်ပညာများကို ပြောဆိုသင်ကြားပေးနိုင်သော စွမ်းရည်များရှိကြပါသည်။ မတူညီသောယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံ၊ ဘာသာစကားပေါင်းစုံနှင့် အတွေးအမြင်ပေါင်းစုံတို့ကို မျှဝေကာ တူညီသောအနာဂတ်အတွက် အားလုံးအတူတကွ ပူးပေါင်းစီမံဆောင်ရွက် ကြမည်ဆိုပါက နိုင်ငံအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတစ်ခုခုကို ပြောဆို တတ်ကြသော ဒေသတစ်ခုတွင် ကျင့်သုံးသည့် ကောင်းမွန်သော MLE Programme ၏ ရေရှည်ရည်မှန်းချက်တစ်ခုမှာ ၎င်းဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသူအားလုံးသည် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် လိုအပ်သောဗဟုသုတ၊ စွမ်းရည်နှင့် ယုံကြည်မှုများ ရရှိစေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျနော်တို့နိုင်ငံရဲ့ တန်ဖိုးအကြီးဆုံးသယံဇာတအရင်းအမြစ်က နိုင်ငံအတွင်းမှာရှိတဲ့ မတူညီတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုများ စုံလင်မှုပဲဖြစ်တယ်... မတူကွဲပြားမှုကိုအားပေးရင် အခြေအနေတစ်ရပ်ရပ်ကို ရှုထောင့်မျိုးစုံကနေ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သုံးသပ်သိမြင်နိုင်မယ်။ ပြဿနာများကို နည်းလမ်းပေါင်းစုံနဲ့ ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ တီထွင်ကြံဆတဲ့စိတ်ကူးစိတ်သန်းတွေ ပျိုးထောင်ပေးနိုင်မယ်။ အပြောင်းအလဲတွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေနေနိုင်မယ်။ မတူကွဲပြားမှုကို ဖျက်ဆီးလိုက်ရင် နိုင်ငံက အားနည်းလာပြီး စည်းလုံးမှုပြုကွဲမယ်။^{၁၁}

၁၇။ အစိုးရမှ ကောင်းမွန်သော MLE Programme များအား ခွင့်ပြုထောက်ခံအားပေးခြင်းသည် တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားများနှင့် ၎င်းဘာသာစကားပြောဆိုသူများကိုပါ တန်ဖိုးထားကြောင်း နိုင်ငံသားအားလုံးအား သက်သေ ပြသရာရောက်ပါမည်။ ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ၏ MLE Programme များသည် မိခင်ဘာသာစကားနှင့် နိုင်ငံ၏ ရုံးသုံးဘာသာစကားတို့ (မြန်မာနိုင်ငံအတွက်မြန်မာဘာသာစကားဖြစ်ပါလိမ့်မည်။) အကြား ကောင်းမွန်စွာပေါင်းကူး ပေးခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ၎င်းတို့၏ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များအား စွန့်လွှတ် စေရန် ဖိအားပေးခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံ၏ညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်ပေးပါသည်။ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ရှိ အဖြစ်အပျက်များကို လေ့လာကြည့်ပါက လူမျိုးစုများ၏ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် ဖိနှိပ်ခြင်းတို့သည် စည်းလုံးညီညွတ်မှုပြုကွဲစေခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခရန်ငြိုးများကိုဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ MLE Programme သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏မတူကွဲပြားမှုကို မျက်ကွယ်မပြုဘဲ၊ အသိအမှတ်ပြုထောက်ခံခြင်းအားဖြင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှု ကို ဖော်ဆောင်သည်။

၁၁။ Dr. John Waiko, Minister of Education PNG, 2001.

မေးခွန်း (၄)

မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု MLE Programme နှင့် ကျား-မတန်းတူညီမျှရေး (Gender equality) တို့ အကြား မည်ကဲ့သို့ဆက်စပ်မှုရှိပါသလဲ။

အဖြေ (၄)

၁၈။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ဘာသာစကားသုတေသနပညာရှင် Carson က ပညာရေးကဏ္ဍတွင် တရားမျှတမှုမရှိသော ဘာသာစကားမူဝါဒများနှင့် စီမံကိန်းများကြောင့် အများဆုံးထိခိုက်နစ်နာနေသော အုပ်စုများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများနှင့် မိမိတို့၏မိခင်ဘာသာစကားကို နိုင်ငံ၏စနစ်များ (အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည့်စနစ်များကို ဆိုလိုပါသည်။) အတွင်း တရားဝင်အသုံးပြုခွင့်မရှိသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုများပါဝင်နေကြောင်းကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော တိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များသည် တရားမမျှတမှုကို အများဆုံးခံစားရသူများဖြစ်ကြသည်။ သုတေသနတစ်ခု၏ တွေ့ရှိချက်အရ အချို့နိုင်ငံများတွင် မိန်းကလေးများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် မိခင်ဘာသာစကားကိုသာပြောဆိုသော နေအိမ်နှင့် မိသားစုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသာ ကျင်လည်ကြရပါသည်။ ယောက်ျားလေးများနှင့် အမျိုးသားများကဲ့သို့ နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားနှင့်ထိတွေ့ရန် အခွင့်အလမ်းမရှိကြပေ။ ထို့ကြောင့် မိန်းကလေးများသည် ကျောင်း၌ ဆရာ/ဆရာမများ၏ ညွှန်ကြားချက်များအား ယောက်ျားလေးများကဲ့သို့ နားမလည်ကြပါ။ ဆရာ/ဆရာမများသည် မိန်းကလေးများအား ယောက်ျားလေးများကဲ့သို့ စကားပြောဆိုရန် အခွင့်အရေးများ မပေးကြသည့်အပြင် မိန်းကလေးများသည် ယောက်ျားလေးများကဲ့သို့ မစွမ်းဆောင်နိုင်ဟု ကောက်ချက်ချထားတတ်ကြသည်။ မိန်းကလေးများသည် ဘာသာစကားအဟန့်အတားကြောင့် ကျောင်း၌ ဆရာ/ဆရာမများ၏ ညွှန်ကြားချက်များအား ယောက်ျားလေးများလောက် နားမလည်ကြကြောင်းကို သတိမပြုမိကြပါ။ နိုင်ငံတကာ၌ ပညာရေးအခွင့်အလမ်းများကို ကျား-မတန်းတူရရှိရန် (Gender equality in education) လိုအပ်ကြောင်းကို ပိုမိုသိရှိနားလည်လာသော်လည်း မိန်းကလေးများသည် ယောက်ျားလေးများလောက် ကျောင်းတက်ခွင့် မရကြသေးချေ။ တိုင်းရင်းသား (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုအဖွဲ့အစည်းများမှ မိန်းကလေးများသည် အခွင့်အရေးများ အများဆုံးဆုံးရှုံးနစ်နာနေသူများ ဖြစ်နေတတ်ကြပါသည်။

၁၉။ MLE ပညာရေးစနစ်သည် မိန်းကလေးများအား ကောင်းမွန်သောပညာရေးရရှိရန်အတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုပေးအပ်ပါသည်။

ကျား-မတန်းတူညီမျှမှု လိုအပ်ချက်များသည် ကဏ္ဍတိုင်းတွင်ရှိနေပြီး အများအားဖြင့် မိန်းကလေးများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် ထိခိုက်နစ်နာကြသူများဖြစ်ကြသည်။ မိရိုးဖလာ လူနေမှုစနစ်ကိုကျင့်သုံးသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်းရှိ မိန်းကလေးများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် ကျောင်းတက်ခွင့်နည်းပါးခြင်း၊ လခစားအလုပ်အကိုင်ရရှိမှု နည်းပါးခြင်းနှင့်

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုနည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် သူမတို့၏သား၊ အစ်ကို၊ မောင်၊ လင်ယောက်ျား များကဲ့သို့ နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားနှင့် ထိတွေ့မှုမရကြဘဲ မိခင်ဘာသာစကားတစ်မျိုး တည်းကိုသာ ပြောဆိုတတ်ကြကြောင်း တွေ့ရသည်။^{၁၂}

၂၀။ မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု MLE စနစ်သည် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) လူနည်းစု ဘာသာစကားပြောဆိုသော လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ မိန်းကလေးများအတွက် အောက်ပါအကျိုးကျေးဇူးများကို ရရှိစေပါသည်။

- မိန်းကလေးများ၏မိဘများသည် သမီးများအား ၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာစကားနှင့် ဆက်စပ်နေသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တန်ဖိုးများကို သင်ကြားပေးသည့်ကျောင်းများတွင် ပိုမိုစိတ်ချယုံကြည်စွာ ကျောင်းအပ် နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းအပြင် မိဘများသည် သမီးများကျောင်းအပ်ခြင်းနှင့် ကျောင်းတက်ခြင်းတို့နှင့် ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းတွင် မိခင်ဘာသာစကားကို နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားနှင့် ယှဉ်တွဲအသုံးပြုခွင့်ရမည်ဆိုပါက မိဘများသည် သမီးများအား ကျောင်းဆက်တက်ရန် အားပေးကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ MLE Programme သည် မိဘများနှင့်ဆရာများအကြားဆက်ဆံရေးကို အားပေးသောကြောင့် ကျောင်းတွင်းလှုပ်ရှားမှုများ တွင် မိဘများကို ပိုမိုပါဝင်လာစေပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ကျောင်းနှင့်မိဘဆက်ဆံရေးနှင့် မိဘများပါဝင်မှု အားကောင်းလာသောအခါ ကျောင်းများအနေဖြင့် ရပ်ရွာလူထု၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်မည် ဖြစ်ပြီး ရပ်ရွာလူထုမှ တန်ဖိုးထားသောအရာများကိုလည်း အားပေးထိန်းသိမ်းနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းဆရာများသည် ကျောင်းသူများနှင့် မိခင်ဘာသာစကားလည်းတူညီ၊ ယဉ်ကျေးမှုလည်းတူညီ သောအခါ လူမှုရေးစည်းကမ်းများကြောင့် ကျောင်းသူများအပေါ် မတရားအမြတ်ထုတ်မှု ပိုမိုလျော့ပါး နိုင်ပါသည်။ ကျောင်းသူများ၏မိဘများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုပိုမိုများပြားသော ဆရာများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမိုယုံကြည်စိတ်ချရသူများဖြစ်ကြသည်။ လူမှုရေးစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၏ ထိန်းချုပ်မှုများကြောင့် ကျောင်းသူများအပေါ် ဆရာများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာမဖွယ်မရာပြုခြင်းနှင့် အခြား မလျော်ကန်သည့်အပြုအမူများကို လျော့ပါးစေနိုင်သည်။
- မိန်းကလေးများသည် သူတို့နေအိမ်များတွင် ပြောဆိုသောဘာသာစကားဖြင့် ယောက်ျားလေးများကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုဆက်သွယ်မှုပြုနိုင်ပါက စာသင်ခန်းများတွင် ယောက်ျားလေးများကဲ့သို့ သင်ယူနိုင် ကြသည်ကို ထုတ်ဖော်ပြသနိုင်စွမ်းရှိလာကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာများကလည်း ယောက်ျားလေးများကို ပေးသောအခွင့်အရေးများအား မိန်းကလေးများကိုပါ ပေးသင့်သည်ဟု ပိုမိုနားလည်သိမြင်လာကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၂။ UNESCO. 2003. Education in a Multilingual World. Paris, UNESCO.

- ဆရာအတတ်သင်သင်တန်းများ အနီးတွင်ရှိနေပြီး မိမိ၏ဒေသလူမျိုးအုပ်စုတွင် သင်ကြားနိုင်မည့် အခွင့်အရေးနှင့် အခြေအနေပေးပါက အမျိုးသမီးများ ဆရာမများ ပိုမိုဖြစ်လာစေရေးအတွက် အားပေးကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းအချက်သည် မိန်းကလေးကျောင်းသူများအား ၎င်းတို့စံပြုနမူနာယူရမည့်သူများ ရှိလာစေခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများကို ဝင်ငွေရရှိစေမည့်လုပ်ဆောင်မှုများကိုလည်း ဖန်တီးပေးရာရောက်ပါမည်။^{၁၃}

မေးခွန်း (၅)

MLE Programme များသည် အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ရေရှည်လုပ်ဆောင်ရန် ကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်ပါသလား။

အဖြေ (၅)

၂၁။ MLE Programme များကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ရေရှည်လုပ်ဆောင်ရန် ကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်မည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြသဖြင့် အချို့သူများက MLE Programme ကိုဆန့်ကျင်ကြသည်။ သို့သော်လည်း MLE Programme ၏ကုန်ကျစရိတ်များအား လေ့လာကြည့်သောအခါ ရေရှည်တွင်ရရှိသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကြောင့် ကုန်ကျမှုမှာ မကြီးမြင့်ကြောင်း၊ သင်တင်မှုတစ်ခုကြောင်း တွေ့ရှိထားပါသည်။

ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကိုသာအသုံးပြုသော ပညာရေးစနစ် (Monolingual education) မှ ဘာသာစကားနှစ်မျိုးကိုအသုံးပြုသော ပညာရေးစနစ် (Bilingual education) သို့ ကူးပြောင်းခြင်းကြောင့် ပိုမိုကုန်ကျမည့်စရိတ်မှာ အများထင်မှတ်ထားသည်ထက် များစွာနည်းပါးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ သုတေသနပြုချက်များအရ ပိုမိုကုန်ကျမည့်စရိတ်သည် စုစုပေါင်းပညာရေး ဘတ်ဂျက်ပမာဏ၏ (၃) ရာခိုင်နှုန်းမှ (၄) ရာခိုင်နှုန်းအတွင်းတွင်သာရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။^{၁၄}

၂၂။ သို့ဖြစ်ပါ၍ “MLE Programme များသည် အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ရေရှည်လုပ်ဆောင်ရန် ကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်ပါသလား” ဟု မေးခြင်းထက် မေးသင့်သည့်မေးခွန်းမှာ “နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားကို မကျွမ်းကျင်သော တိုင်းရင်းသားကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ၏ ပညာတတ်မြောက်မှုကို ဟန့်တားနေသော ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကိုအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ်ကြောင့် ဖြစ်လာသည့်ဆိုးကျိုးနှင့် အလဟဿ ဖြစ်သွားသည့် ငွေကြေးပမာဏမှာ မည်မျှကြီးမားသနည်း” ဖြစ်သည်။

၁၃။ Benson, C. 2005. Mother-Tongue based Teaching and Education for Girls. Bangkok, UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001420/142079e.pdf> (Accessed on 17 November 2006)

၁၄။ Grin, F. Economic Considerations in Language Policy. 2005. Ricento, T. (ed). 2005. An Introduction to Language Policy: Theory and Method. Oxford, Basil Blackwell.

၂၃။ နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားကိုမကျွမ်းကျင်သော တိုင်းရင်းသားကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ၏ ပညာ တတ်မြောက်မှုကို ဟန့်တားနေသော ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကိုအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ်ကြောင့်ဖြစ်လာ သည့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများအား MLE Programme ၏ ကုန်ကျစရိတ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မည် ဆိုပါက MLE Programme သည် အမြော်အမြင်ရှိသောရှေ့ညှိရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု (Wise long-term investment) ဖြစ်ကြောင်းကို ရှင်းလင်းစွာတွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကို ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှ MLE Programme ၏ ကုန်ကျ စရိတ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ချိန်ဆနှိုင်းယှဉ်သည့် (Cost effectiveness) လေ့လာမှုအချို့က သက်သေပြသ ပါသည်။ ဣတိမာလာနိုင်ငံ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ စာရင်းအင်းများအပေါ်အခြေခံကာ တိုင်းရင်းသားကျောင်းသား အုပ်စုနှစ်စု၏ “ထပ်ကျော့အတန်းပြန်တက်ခြင်း (Repetition)” နှင့် “ကျောင်းပညာမပြီးဆုံးခင်ကျောင်းထွက်မှု (Drop-out)” နှုန်းများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ထိုလေ့လာမှုအရ ဘာသာစကားနှစ်မျိုးကို အသုံးပြုသော ပညာရေးအစီအစဉ်တွင် ပါဝင်တက်ရောက်နေသော တိုင်းရင်းသားကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများနှင့် ဘာသာစကား တစ်မျိုးတည်း (စပိန်ဘာသာစကား) ကိုသာအသုံးပြုသော ပညာရေးအစီအစဉ်တွင် ပါဝင်တက်ရောက်နေသော တိုင်းရင်းသားကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကားနှစ်မျိုးအသုံးပြုသော ပညာရေးအစီအစဉ်သို့ ပြောင်းလဲမည်ဆိုပါက ထပ်ကျော့အတန်း ပြန်တက်ခြင်းကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သောကြောင့် အစိုးရအနေဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၅) သန်းခန့် သက်သာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းငွေပမာဏသည် မူလတန်းအဆင့်ကျောင်းသား (၁၀၀,၀၀၀) ခန့်ကို အစိုးရက တစ်နှစ်ပညာသင်ပေးနိုင်သည့်စရိတ်နှင့် ညီမျှပါသည်။^{၁၅}

၂၄။ ဣတိမာလာနှင့် ဆီနီဂေါနိုင်ငံများမှ အချက်အလက်များအရလည်း ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များကို တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်သည် အစိုးရပညာရေးဘတ်ဂျက်၏ သေးငယ်သောအစိတ်အပိုင်း - ဣတိမာလာစာရင်းအင်းများအရ (၀.၁၃%) - မျှသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။^{၁၆}

မေးခွန်း (၆)

ကောင်းမွန်ပြီးရှေ့ညှိလုပ်ဆောင်နိုင်သော MLE Programme များတွင် မည်သည့်အသွင်အပြင်လက္ခဏာများ ရှိပါသလဲ။

၁၅။ Dutcher, N. 2004. *Expanding Educational Opportunities in Linguistically Diverse Communities*. Washington D.C., Center of Applied Linguistics. http://www.cal.org/resources/pubs/fordreport_040501.pdf (Accessed on 17 November 2006)

၁၆။ Vawda, A.Y. and Patrinos, H. A. 1998. *Cost of Producing Educational Materials in Local Languages*. Washington D.C.: World Bank.

အဖြေ (၆)

၂၅။ MLE Programme များကို အောင်မြင်စွာအကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်နိုင်စွမ်း၊ ဆန်းသစ်စွာတွေးခေါ်နိုင်စွမ်းတို့ လိုအပ်သည့်အပြင်၊ MLE Programme တွင်ပါဝင်သူတိုင်း၊ အဖွဲ့အစည်းတိုင်း၏ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုကိုလည်း လိုအပ်သည်။ အောက်ပါသရုပ်ပြပုံသည် အကောင်းဆုံး MLE Programme တစ်ခု၌ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းများကို တင်ပြထားပါသည်။^{၁၇}

၂၆။ မူဝါဒချမှတ်သူများသည် မိခင်ဘာသာစကားအပေါ်အခြေခံသော MLE Programme များကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်သောအခါတွင် မပါဝင်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏တက်ကြွသောပံ့ပိုးမှုများက MLE Programme များ၏ ရေရှည်အောင်မြင်မှုများအတွက် များစွာအရေးပါပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အရေးအပါဆုံးပါဝင်အားပေးမှုတစ်ခုမှာ MLE Programme ကို အားပေးကူညီသော၊ ထောက်ခံအားပေးသော ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများ ဖန်တီးပေးရန်ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားနှင့်ဆိုင်သော ပညာရေးမူဝါဒများသည် (လူနည်းစုဘာသာစကားပြောဆိုသူများအပါအဝင်) အားလုံး အတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပညာရေးရရှိရေးအတွက် အဓိကကျသည်ဆိုသည့်အချက်ကို နိုင်ငံတကာမှလည်း ယခင်ကထက် ပိုမိုအသိမှတ်ပြုလာကြပြီဖြစ်သည်။^{၁၈}

၁၇။ Adapted from Malone, S. 2005. Planning community-based education programs in minority language communities. Resource manual for mother tongue speakers of minority languages engaged in planning and implementing education programs in their own communities.

၁၈။ Alidou, H., Boly, A., Brock-Utne, B., Diallo, Y.S., Heugh, K. and Wolff, H. E. 2006. Optimizing Learning and Education in Africa: The Language Factor. A Stock-Taking Research on Mother Tongue and Bilingual Education in Sub-Saharan Africa. Paris, Association for the Development of Education in Africa (ADEA). www.adeanet.org/biennial-2006/doc/document/B3_1_MTBLE_en.pdf (Accessed 17 November 2006)

၂၇။ MLE Programme ကို ထောက်ခံအားပေးသော အကောင်းဆုံးဥပဒေနှင့် မူဝါဒများမှာ ဘာသာစကား မျိုးစုံအသုံးပြုသည့် ပညာရေးစနစ် (Multilingual education) အား အစိုးရ၏ကျောင်းတွင်းပညာရေးစနစ် (Formal education) တွင်သာမက ကျောင်းပြင်ပပညာရေးစနစ် (Non-formal education system) များတွင်ပါ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထည့်သွင်းပါဝင်စေသည့် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဥပဒေနှင့်မူဝါဒများတွင် MLE Programme များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ပံ့ပိုးရန်အတွက် ရှင်းလင်းသောညွှန်ကြားချက်များပါဝင်သည်။ ချမှတ်ထားသောမူဝါဒများတွင် အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော အချက်များပါဝင်ရမည်။

- MLE Programme တွင် မည်သည့်မူလတန်းအဆင့်များပါဝင်သည်ကို ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားခြင်း။ (MLE Programme တွင် မူလတန်းအဆင့်များသာမက အလယ်တန်းအဆင့်များကိုပါ ပါဝင်စေလျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။)
- MLE Programme ကို ရေရှည်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရဌာနတစ်ခုခုအား တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း။ ထိုဌာနအတွက် လိုအပ်သည့်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လူအင်အားများထားရှိခြင်း။
- MLE Programme အတွက် သီးသန့်အသုံးပြုနိုင်ရန် ရေရှည်တွင် ရံပုံငွေများရရှိရန် စီစဉ်ထားရှိခြင်း။

၂၈။ မူဝါဒချမှတ်သူများသည် MLE Programme ကို အထောက်အပံ့ပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသော အစိုးရ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ တက္ကသိုလ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်တတ်သောအလေ့အကျင့်များ ရှိလာစေရန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိုသော စိတ်ထားများ လည်း ထားရှိလာစေရန် အားပေးကြခြင်းအားဖြင့် MLE Programme များ အောင်မြင်စေရန် ပံ့ပိုးကူညီကြသည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများလုပ်ဆောင်ကြသော လုပ်ငန်းများအထဲမှ အရေးပါသောနောက်ထပ်အချက်တစ်ခုမှာ တစ်နိုင်ငံလုံး အဆင့်၊ ပြည်နယ်တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်တို့တွင် MLE Programme အား အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းများဖြစ်သော စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းနှင့် ရေရှည်ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်သောရံပုံငွေရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

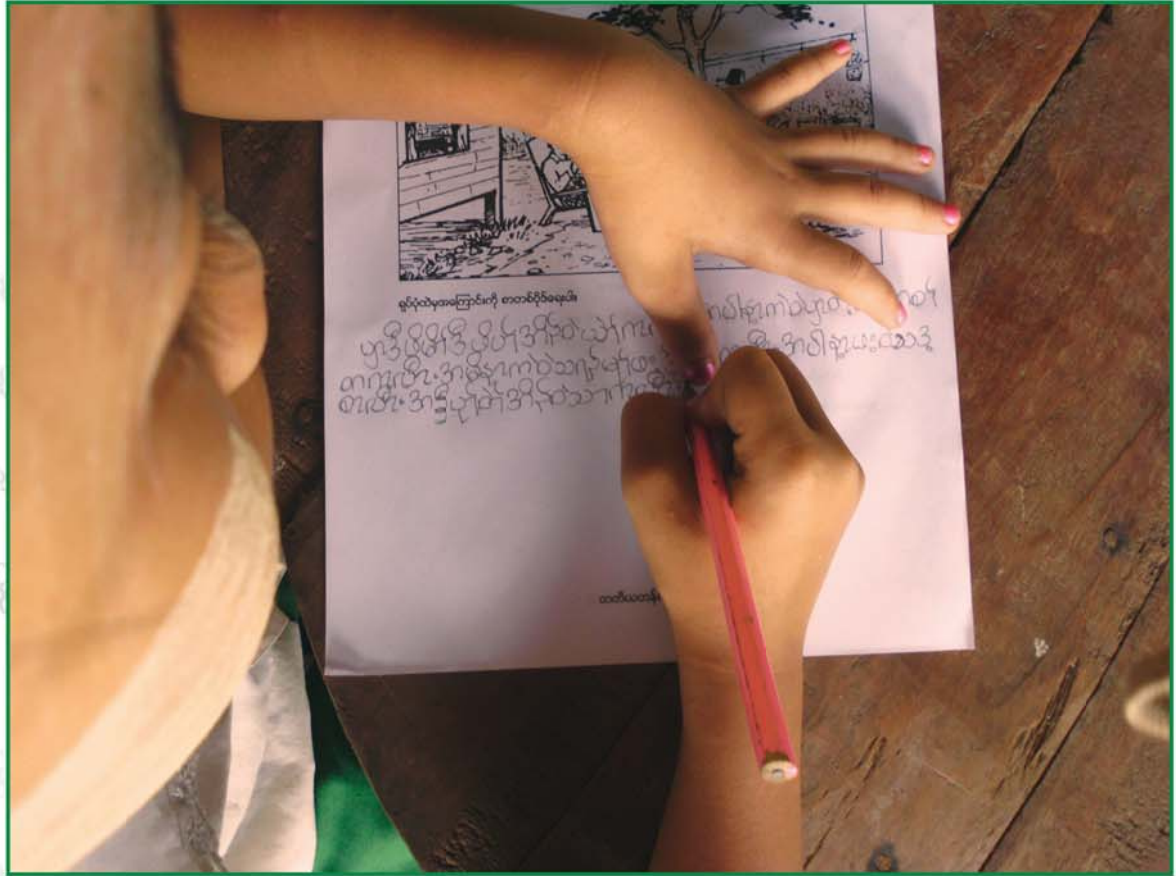

မေးခွန်း (၇)

MLE Programme ကို အမှန်တကယ်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပါမည်လား၊ ကောင်းမွန်သော မိခင်ဘာသာစကား အခြေပြု MLE Programme ကိုစတင်ပြီး ရေရှည်ဆက်လက်လုပ်ကိုင်သွားနိုင်ပါမည်လား။

အဖြေ (၇)

၂၉။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် UNESCO ၊ UNICEF နှင့် အခြားပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ၏ အားပေးကူညီထောက်ပံ့မှုများဖြင့် မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု MLE Programme များကို စတင်ခဲ့ကြကာ ဆက်လက်၍လည်း ဆောင်ရွက်နေကြဆဲဖြစ်ပါသည်။ အာရှနှင့်ပစိဖိတ်ဒေသများအတွင်းရှိ နိုင်ငံအချို့သည် MLE Programme များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ အချို့နိုင်ငံများမှာမူ စီမံကိန်းများကို ရေးဆွဲနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံအနည်းငယ်ကို တင်ပြရမည်ဆိုပါက ပေါပါးနယူးဂီနီ၊ တရုတ်၊ ထိုင်း၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့(ရှ်)၊ အိန္ဒိယနှင့် ဆော်လမွန်ကျွန်းနိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။ “အားလုံးအတွက်ပညာရေး” ဆိုသည့် ဆောင်ပုဒ်အတိုင်း လူတိုင်းလူတိုင်းပညာသင်ယူခွင့် ရှိစေရန်အတွက် မိမိတို့၏နိုင်ငံ၌ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ကြောင်းကို သတိပြုမိသော်လည်း ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို မလုပ်ဆောင်သေးသည့်နိုင်ငံများအတွက် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသောနိုင်ငံများ၌ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသည့် MLE Programme များသည် စံနမူနာကောင်းများဖြစ်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

UNESCO ၏ ဘာသာစကားနှင့် ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်သော သဘောထားမူဝါဒများ^{၁၉}

UNESCO's Principles on Language & Education

သဘောထားမူဝါဒ (၁)

၃၀။ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့်သင်ကြားမှု (Mother tongue instruction) သည် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများနှင့် ဆရာ/ဆရာမများ ကျွမ်းကျင်စွာပြောဆိုနိုင်သော ဘာသာစကားနှင့် ၎င်းတို့သိရှိထားပြီးသော အကြောင်းအရာများ၊ အတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံထားသောကြောင့် မိခင်ဘာသာစကားဖြင့်သင်ကြားမှုကို ပညာရေးအရည်အသွေး တိုးတက်စေသော နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် UNESCO က အားပေးသည်။

- (က) မိခင်ဘာသာစကားသည် မူလတန်းကြိုအဆင့်နှင့် မူလတန်းအောက်ဆင့်အတန်းများတွင် သင်ကြားမှုနှင့် စာတတ်မြောက်မှုတို့အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာဖြစ်သည်။ မူလတန်းအထက်ဆင့်နှင့် အလယ်တန်း အဆင့်များတွင်ပါ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့်သင်ကြားလျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု UNESCO က ခံယူထားပါသည်။
- (ခ) ကျောင်းနေကလေးငယ်များအတွက်သာမက အရွယ်ရောက်သူများ၊ လူကြီးများအတွက်ပါ ဖတ်စရာစာအုပ်၊ စာပေများ လုံလုံလောက်လောက်ထောက်ပံ့ပေးခြင်းအားဖြင့်သာ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် စာရေး၊ စာဖတ် နိုင်စွမ်းကို ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်သည်ဟု UNESCO က ခံယူထားပါသည်။
- (ဂ) ပညာရေးစီမံကိန်းများအားလုံးတွင် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားများ၏နေထိုင်မှုဘဝကို ရင်းနှီးကျွမ်းဝင် ထားပြီး ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ၏ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားနိုင်စွမ်းရှိသော အရည်အသွေးပြည့် ဆရာ/ဆရာမများ အတန်းတိုင်းအတွက် လုံလုံလောက်လောက်ရှိစေရန် ဒေသခံဆရာ/ဆရာမများအား ဆရာဖြစ်သင်တန်းများပေးခြင်း၊ မွမ်းမံသင်တန်းများပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သင့်သည်ဟု UNESCO က ခံယူ ထားပါသည်။

သဘောထားမူဝါဒ (၂)

၃၁။ ပညာရေးအဆင့်တိုင်းတွင် MLE Programme များကို လူမှုရေးတန်းတူညီမှု ကျား-မတန်းတူညီမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားအရ မတူညီကွဲပြားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၌ အဓိကလိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ်လည်းကောင်း UNESCO က လက်ခံအားပေးသည်။

- (က) ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်နိုင်စွမ်းနှင့် နားထောင်ကာပြန်လည် ပြောဆိုနိုင်စွမ်းရည် (Capacity to listen and dialogue) တို့ကို အားပေးသင့်ပါသည်။ ထို့နောက်

၁၉။ UNESCO. 2003. Education in a Multilingual World. Paris, UNESCO.

မိခင်ဘာသာစကားသည် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားနှင့်မတူညီပါက နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားဖြင့် ပြောဆို ဆက်သွယ်နိုင်စွမ်းနှင့် နားထောင်ကာပြန်လည်ပြောဆိုနိုင်စွမ်းတို့ကို အားပေးသင့်သလို နိုင်ငံခြားဘာသာ စကားတစ်မျိုး (သို့မဟုတ်) တစ်မျိုးထက်ပိုမိုသော နိုင်ငံခြားဘာသာစကားများဖြင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်နိုင်စွမ်း နှင့် နားထောင်ကာပြန်လည်ပြောဆိုနိုင်စွမ်းတို့ကို အားပေးသင့်သည်ဟု UNESCO က ခံယူထားပါသည်။

- (ခ) “အင်တာနက်ပေါ်တွင် ဘာသာစကားသင်နိုင်ရန်အားပေးသော ခိုင်မာသည့် နိုင်ငံအဆင့်မူဝါဒများ ချမှတ်ရန်” နှင့် “ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ဘာသာစကားသင်ကြားခြင်း၊ သင်ယူခြင်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အချက်အလက်များကို အင်တာနက်ပေါ်မှ အခမဲ့ လွတ်လပ်လွယ်ကူစွာရယူဖတ်ရှုနိုင်ရန်နှင့် ဘာသာစကားသင်ကြားရေး၊ သင်ယူရေး တို့နှင့်ဆိုင်သောကဏ္ဍများတွင် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန်အတွက် နိုင်ငံတကာမှ အကူ အညီများကို ရရှိစေရန်” အဓိကထားဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု UNESCO က ခံယူထားပါသည်။

သဘောထားမူဝါဒ (၃)

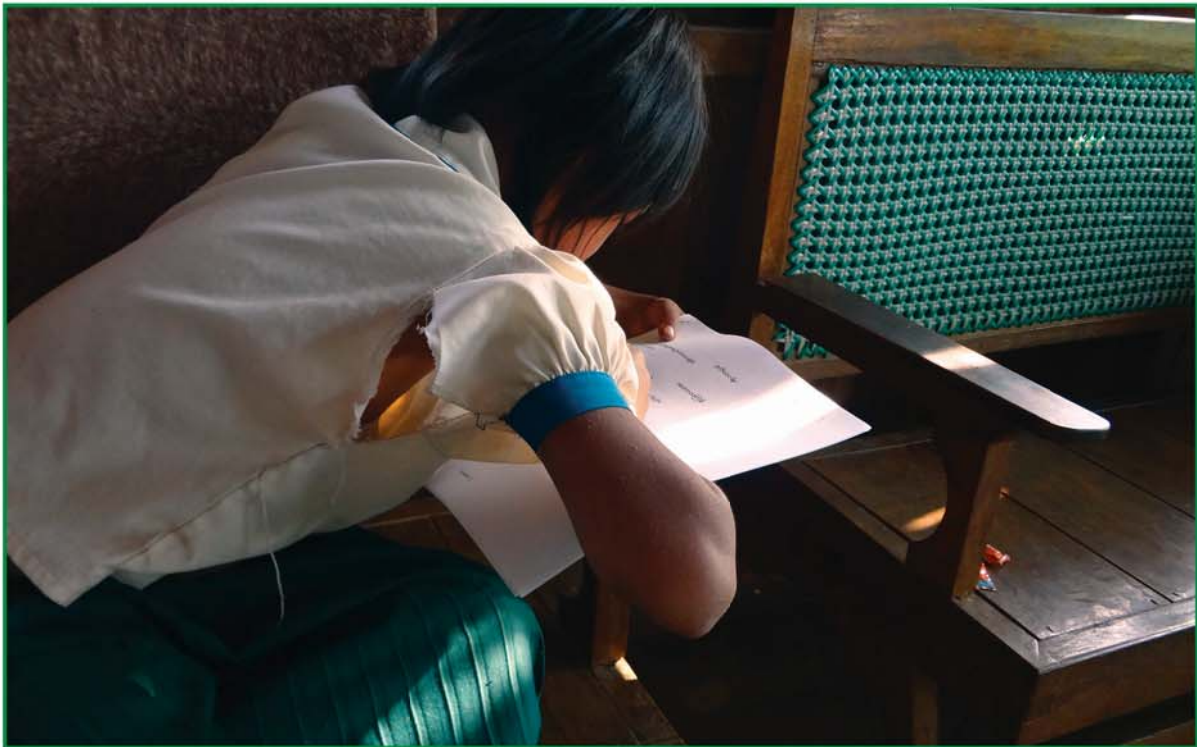
၃၂။ ဘာသာစကားသည် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံထည့်သွင်းသင်ယူရသည့် ပညာရေးစနစ် (Inter-cultural education) ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီး၊ မတူညီကွဲပြားခြားနားသော လူမျိုးစုများအကြား အချင်းချင်းနားလည်မှုရှိစေပြီး တစ်ဦး၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများအား တစ်ဦးက လေးစားမှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသောကြောင့် UNESCO က ဘာသာစကားများကို ထောက်ခံအားပေးသည်။

- (က) ကျား-မ၊ လူမျိုး၊ ပြောဆိုသောဘာသာစကား၊ ယုံကြည်ကိုးကွယ်သောဘာသာတရား၊ မွေးဖွားသည့်နိုင်ငံ၊ အသက်အရွယ်၊ သန်စွမ်းမှုရှိ/မရှိ (သို့မဟုတ်) အခြားအကြောင်းအရာများကိုအကြောင်းပြု၍ ပညာရေး အတန်းအားလုံးတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအား လျော့ပါးပပျောက်စေရန် ဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု UNESCO က လက်ခံထားပါသည်။
- (ခ) လူနည်းစုများ၊ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏ ပညာရေးပိုင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကိုလည်း အပြည့်အဝ လေးစားကြောင်းကို အောက်ပါနည်းလမ်းများအားဖြင့် ဖော်ပြသင့်သည်ဟု UNESCO က လက်ခံထားပါသည်။
  - ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားတိုင်း မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ပညာသင်ယူခွင့်ရအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ (သို့မဟုတ်) သက်ဆိုင်ရာလူနည်းစုများ၏ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့်ကိုက်ညီသော သင်ကြားနည်းစနစ်များကို အပြည့်အဝအသုံးပြုခြင်း။
  - တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် လူနည်းစုများ နိုင်ငံအရေးတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ကူညီဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် မိခင်ဘာသာစကားနှင့် နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားကို ဘာသာရပ်များအဖြစ်သာမက သင်ကြားရေး မဏ္ဍိုင်အဖြစ်သတ်မှတ်ကာ အသုံးပြုသင်ကြားပေးခြင်း။

(ဂ) ပညာသင်ယူခြင်းအားဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုတိုင်း၊ ဘာသာစကားတိုင်း၏တန်ဖိုးများကို ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများ ပိုမိုသိရှိနားလည်လာကြစေရန် အောက်ပါနည်းလမ်းများအားဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု UNESCO က လက်ခံထားပါသည်။

- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် လူနည်းစုတို့၏ သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားနှင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများ/ကွဲပြားသောစရိုက်လက္ခဏာများ (Identity) စသည်တို့ကို အပြုသဘောဆောင်ကာ အမှန်အတိုင်းဖော်ပြရန် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း။
- အခြားယဉ်ကျေးမှုများကိုပါ ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာနားလည်နိုင်စေရန် ဘာသာစကားသင်ကြားခြင်းနှင့် သင်ယူရာတွင် ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်းကဏ္ဍ (Cultural component) ကို တိုးမြှင့်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အခြားဘာသာစကားတစ်မျိုးအား သင်ကြားပေးသောအခါ၌ ဘာသာစကားနှင့် ဆိုင်သောလေ့ကျင့်ခန်းများသည် ရိုးရှင်းလွယ်ကူသော ဝေါဟာရများနှင့် သဒ္ဒါလေ့ကျင့်ခန်းများ (Linguistic exercises) မဖြစ်သင့်ဘဲ အခြားဘာသာစကားပြောဆိုသူများ၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ ရသစာပေများ နှင့် နေထိုင်မှုဘဝများကိုပါ ထင်ဟပ်ဖော်ဆောင်သင့်ခြင်း။

Glossary of Terms – Languages

ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရစကားလုံးများစာရင်း -

<p>Dominant language</p>	<p>နိုင်ငံအတွင်း လွှမ်းမိုးမှုအားကောင်းသော လူအုပ်စုတစ်စုကပြောဆိုသော ဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အဓိကဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသောဘာသာစကား</p> <p>- နိုင်ငံလူဦးရေအရ လူအများစုက မပြောဆိုကြသည့်တိုင် နိုင်ငံ၏ ရုံးသုံး ဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံတော်ဘာသာစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း ခံရသော ဘာသာစကားကို ဆိုလိုပါသည်။</p> <p>Language spoken by the dominant social group, or language that is seen as the main language of a country.</p> <p>- May have official or national language status even if it is not spoken by a numerical majority of the national population.</p>
<p>Foreign language</p>	<p>ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားတစ်ဦး၏ အနီးကပ်ဆုံးပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပြောဆိုခြင်း မရှိသော ဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံခြားဘာသာစကား</p> <p>Language that is not spoken in the immediate environment of the learner</p>
<p>Heritage language</p>	<p>လူတစ်ဦး၏လူမျိုး (သို့မဟုတ်) ဘိုးဘွားဘီဘင်များ ပြောဆိုခဲ့သော ဘာသာစကား</p> <p>Language of a person's ancestors or ethnolinguistic group.</p>
<p>Home language</p>	<p>နေအိမ်တွင်ပြောဆိုသောဘာသာစကား</p> <p>(L1 ၊ Mother Tongue ကိုလည်း ကြည့်ပါ)</p> <p>- အချို့သူများတွင် နေအိမ်တွင်ပြောဆိုသောဘာသာစကားတစ်မျိုးထက် ပိုရှိနိုင်ပါသည်။</p> <p>Language spoken in the home.</p> <p>- Some people have more than one home language.</p>
<p>L1</p>	<p>ပထမဘာသာစကား ၊ လူတစ်ဦးကြီးပြင်းလာချိန်တွင် ပထမဆုံး ပြောဆိုသော ဘာသာစကား (မိခင်ဘာသာစကား (Mother tongue))။</p> <p>Home language၊ Local language ကိုလည်း ကြည့်ပါ)</p>
<p>L2</p>	<p>ဒုတိယဘာသာစကား၊ လူတစ်ဦးကြီးပြင်းလာချိန်တွင် ပထမဆုံးပြောဆိုသည့် ဘာသာစကားမဟုတ်သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်သင်ယူတတ်မြောက် လာသော ဘာသာစကား ၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာဆက်သွယ်ရန် ပြောဆိုကြသော ဘာသာစကား၊ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံခြားဘာသာစကား</p>

- နေအိမ်ပြင်ပ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဆက်သွယ်ပြောဆိုသော ဘာသာစကားမျိုးဖြစ်နိုင်သလို ဘာသာစကားနှစ်မျိုးဖြင့် အသုံးပြုသင်ကြားသောပညာရေးစနစ်တွင် ပထမဘာသာစကား L1 သင်ကြားပြီးနောက် သင်ကြားရသော ဒုတိယ (ရုံးသုံးနိုင်ငံခြား) ဘာသာစကားလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားပြောဆိုသော လူမျိုးများအတွက် L2 ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံ၏ရုံးသုံးဘာသာစကားဖြစ်နိုင်ပါသည်။

Second language, non-native language, language of wider communication, or foreign language.

Language of instruction

ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းစာအုပ်များအား သင်ကြားသင်ယူရာတွင် အသုံးပြုသော ဘာသာစကား၊ သင်ကြားမှုမူလဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) ကျောင်းသုံးဘာသာစကား ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။

Language used for teaching and learning the school curriculum, also called medium of instruction.

Local language

လူတစ်ဦး၏ အနီးကပ်ဆုံးလူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပြောဆိုကြသော ဘာသာစကား

- စာအရေးအသားပုံစံ ကောင်းစွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမရှိသေးသော ဘာသာစကားများကိုလည်းရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။

Language spoken in the immediate community.

- May refer to languages that are not yet fully developed in written form

Majority language

ဒေသတစ်ခု၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း လူအများစုပြောဆိုကြသော ဘာသာစကား
Language spoken by the majority of people in a region/country.

Minority language

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုး (သို့မဟုတ်) လူနည်းစုတစ်စု ပြောဆိုသော ဘာသာစကား

Language spoken by a social and/or ethnic minority group

Mother tongue (MT)

မိခင်ဘာသာစကား၊ လူတစ်ဦးကြီးပြင်းလာချိန်တွင် ပထမဆုံး ပြောဆိုသည့် ဘာသာစကား (L1, Home language, local language တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။)

- (က) လူတစ်ဦး ပထမဦးဆုံးပြောဆိုသော ဘာသာစကား
- (ခ) လူတစ်ဦးက မိမိ၏ဘာသာစကားအဖြစ်ခံယူထားသောဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) အခြားသူများက ၎င်းဘာသာစကားပြောဆိုသူဟု သတ်မှတ်ထားသော ဘာသာစကား
- (ဂ) လူတစ်ဦးအကျွမ်းကျင်ဆုံးပြောဆိုနိုင်သည့်ဘာသာစကား

(သို့မဟုတ်)

(ဃ) လူတစ်ဦးအများဆုံးအသုံးပြုသောဘာသာစကား

First language, native language

- Language that a person: (a) has learnt first (b) identifies with or is identified as a native speaker by others. (c) knows best or (d) uses most

National language

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ အရေးပါသည်ဟု သတ်မှတ်ထားသောဘာသာစကား၊ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြောဆိုကြသောဘာသာစကား ၊ ရံဖန်ရံခါတွင် နိုင်ငံ၏ ရုံးသုံးဘာသာစကား လည်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

(Language considered to be an important, widely-spoken languages in a country; sometimes also an official language)

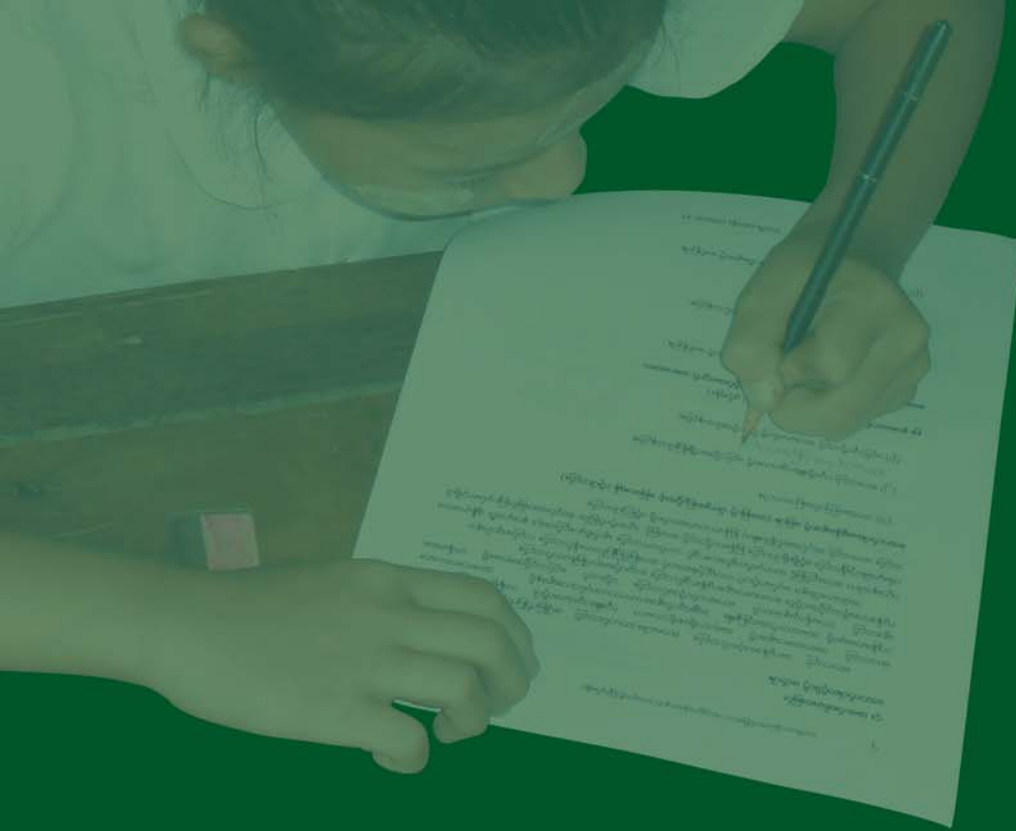
Official language

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (စာသင်ကျောင်းများလည်း ပါဝင်ပါသည်။) တွင် အသုံးပြုရန် လက်ခံသတ်မှတ်ထားသော ဘာသာစကား

(Language adopted by a country for public administrative and institutional use, often including schools)

Faint, illegible text visible in the bottom-left corner of the page, likely bleed-through from the reverse side.

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

ငြိမ်းဖောင်ဒေးရှင်း ရုံးချုပ်

အမှတ် (၉၉/အေ)၊ ၈ လွှာ(စီ)
ရွှေပိတောက်ကွန်ဒို၊ မြေနုလမ်း
ဝမ်းချောင်းမြို့နယ်၊ ရန်ကင်းမြို့။
ဖုန်း - (+၉၅ ၁) ၅၃၆၆၉၂၊ ၅၁၀၄၈၇

NYEIN (SHALOM) FOUNDATION

shalommyanmar@gmail.com

www.shalommyanmar.org

policyresearch.sf@gmail.com

(အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကန့်သတ်ထုတ်ဝေသည်။)